

Sandra
Križić
Roban

ISTRAŽIVAČKI ZNANSTVENI PROJEKT

Teme i aspekti hrvatske fotografije od 19. stoljeća do danas

Themes and Aspects of Croatian Photography from the 19th Century until Today

AKRONIM: EKSPOZICIJA

TRAJANJE: 2020.–2024.

VODITELJICA: dr. sc. Sandra Križić Roban

SURADNICI: dr. sc. Ana Šverko, red. prof. dr. sc. Leonida Kovač, doc. dr. sc. Tihana Rubić, dr. sc. Ana Šeparović, dr. sc. Hrvoje Gržina, dr. sc. Stela Fatović-Ferenčić, dr. sc. Martin Kuhar, Irena Šimić, Lina Šojat, Paolo Mofardin, Ante Orlović

MREŽNA STRANICA: <https://www.ipu.hr/article/hr/888/ekspozicija-teme-i-aspekti-hrvatske-fotografije-od-19-stoljeca-do-danas>

Fotografija je u izravnoj vezi s razvojem modernog društva, njegove kulture, umjetnosti i znanosti; tumači se kao turbulentno polje događanja unutar kojeg ne struji samo vizualni sadržaj nego i značenje i znanje (Lyotard: 1979.). Status umjetničke discipline ravnopravne slikarstvu i kiparstvu fotografija dobiva tek nakon Drugog svjetskog rata. Iako je donedavno bila na margini umjetničkih zbivanja, danas suvereno zauzima jedno od središnjih mjesta umjetničkog diskursa, zbog čega se javlja potreba za novim čitanjem njezinih povijesnih etapa. Zahvaljujući fenomenološkim i drugim promišljanjima koje je potaknula, na svjetskom planu se već od sredine 1960-ih zamjećuje intenzivan razvoj teorije i kritičke misli o fotografiji. Naime, upravo zahvaljujući razvoju teorije i kritike fotografija je postala diskurzivno područje i značajna snaga u cjelovitom razvoju kulture (Sekula: 1973.) i društva, što je potaknulo kritiča-

re i teoretičare da je krenu razmatrati izvan standardnih paradigmi.

Unatoč vrlo ranoj pojavi svega desetljeće nakon njezina izuma, fotografija unutar relativno tradicionalne strukture hrvatske povijesti umjetnosti nikad nije stekla punopravnu poziciju u odnosu na druge umjetničke medije. U Hrvatskoj se dosad najčešće razmatrala u humanističkim znanostima i umjetničkom području, te je uglavnom korištena kao pomoćni tehnički alat pri drugim vrstama istraživanja. Rijetka historiografska istraživanja u Hrvatskoj (Tonković: 1994., Matičević: 1997., Košćević: 2006.) osigurala su osnovni pregled u nacionalnom području od pojave fotografije do 1990-ih i ukazala na potencijalnu vrijednost materijala. No njezina marginalizirana pozicija na nacionalnom planu prouzročila je pak posvemašnje zanemarivanje teorije i kritike fotografije, što je u velikom nerazmjeru sa situacijom u Europi i svijetu.

Ako je ovaj problem evidentan na umjetničkom polju, on postaje još akutniji kada se govori o poziciji fotografije u drugim poljima, kao što su tehničke i prirodne znanosti. Naime, fotografija je „alat“ nužan u čitavom nizu znanstvenih područja, a njezina sposobnost da „svjedoči“ istinitost trenutka, kao i mogućnost da njezin vizualni sadržaj pojašnjava određene fenomene, civilizacijska otkrića i drugo, u nacionalnom kontekstu dosad nisu bili istraženi ni prezentirani javnosti. Suvremeno tumačenje fotografije zahtjeva umrežavanje i kombinaciju analitičkih i interpretativnih pristupa koji joj prilaze iz različitih kutova promatranja. Upravo u nedvojbena nedostatku interdisciplinarnog i transdisciplinarnog istraživanja hrvatske fotografije na razini svjetskih istraživanja ovog medija nalazimo prostor i potrebu za provedbom ovog istra-

živačkog projekta, ključnog za hrvatsku povijest umjetnosti, a pritom usko povezanog uz druge humanističke, prirodne i tehničke discipline.

U sklopu projekta dvije su istraživačke grupe. Jedna se bavi povijesnim pitanjima želeći rasvijetliti nedovoljno poznate podatke o razvoju fotografije kao tehničke i umjetničke discipline, njezine recepcije i tretmana u stručnoj i široj javnosti. Druga istraživačka grupa bavi se teorijom i fotografiji pristupa iz specifičnih pozicija, konfrontirajući znanje, mišljenje, sliku i tekst u čitanju fotografije. Promišljajući diskurse vrijeme i identitet, razmatraju se pojmovi kao što su arhiv, svakodnevnica, politike reprezentacije i (izvan)institucionalno djelovanje fotografa kao i uloga fotografije s obzirom na upotrebu u privatnoj i javnoj sferi te funkciju. x